

VASILE NICOROVICI

COLOANA VERTEBRALĂ

piesă în două părți*

„Comunistul trebuie să fie cinstit, sincer, principal și corect, să nu tolereze minciuna, falsitatea, ipocrizia, să combată încercările de inducere în eroare a organelor superioare, a tovarășilor de muncă, sustragerea de la răspunderi și îndatoriri.”
(CODUL PRINCIPIILOR ȘI NORMELOR MUNCII ȘI VIETII COMUNIȘTILOR, ALE ETICII ȘI ECHITĂȚII SOCIALISTE)

*) Limitându-ne, obligați de spațiul tipografic, la publicarea primei părți a Coloanei vertebrale de Vasile Nicorovici, sperăm că fragmentul prezentat este apt să atragă luarea-aminte a teatrelor asupra unei piese cu reale calități scenice și de o stringentă actualitate, întrucât sînt surprinse în ea aspecte relevante din activitatea oamenilor din industria noastră, angajați plenar — prin muncă, comportare etică, conștiință revoluționară — în realizarea istoricelor obiective trasate de însuflețitorul Program de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

Persoane:

INOCHENTIE PROSAN
DINU DRAGOMIR
VLAD TUDORA
STELU STROIESCU
LIVIU LUNGOCI
MARIA-IOANA
SORIN
DOAMNA CORAVU

IRINA
ILEANA STAICU
VASILE GLĂVAN
ERNST SCHULTZ
SECRETARA, ADA
STATE
TREI-PATRU OAMENI DE LA ADMINISTRATIV

Acțiunea se petrece în zilele noastre, într-o localitate industrială, denumită, în piesă, Piatra Retezată sau Retezata.

PARTEA I

Casa lui Liviu Lungoci, din care se văd trei încăperi — dormitor, living, vestibul — pentru a sugera un ansamblu mare, solid și impunător. Aspectul arhitectural și mobila au un aer rustic, prin faptul că sînt la vedere grinzi de lemn, un cămin (în living) etc., precum și scaorte, oale, cergi, ceramică, piei și coarne de animale, scaune cu trei picioare, mese joase, felinare de fier forjat, luminări electrice etc., etc. În fund — văzute sau întrevăzute — terasa și grădina casei; în zare, orașul industrial, cu lumini pilpitoare și cer roșietic.

1

La ridicarea cortinei, doamna Coravu și Maria-Ioana.

DOAMNA CORAVU (la vîrsta părului cărunț, dar cu vînă, tăioasă, ironică; distinsă, nu evită epitetul *buruienos*): Acum, îmi place la voi. Bravo! V-ați mai cioplit. Nu te supăra, mă refer la Liviu al tău. E cam tipător, decorul, dar — *que voulez-vous* — stilul e lucrul care se deprinde cel mai greu... De fapt, întregul oraș s-a mai spălat de jeg. N-am venit la *chermesa* voastră. Invitația mi-a parvenit, dar... Mi-e greu să-i suport pe toți. Tu *comprends*?

MARIA-IOANA (tînără, frumoasă, agreabilă etc.): A fost foarte bine.

DOAMNA CORAVU: Am auzit de la Stelu... Totuși, nu v-am uitat. (Îi oferă o cutie.) Asta e din partea mea și a lui Mircea, a familiei...

MARIA-IOANA (luînd cutia, curiosă): Se poate?

DOAMNA CORAVU: Chiar te rog... Dar conșiază-l să n-o atîrne în perete. Liviu e un exhibiționist.

MARIA-IOANA: O pipă! (Încearcă să descifreze inscripția.)

DOAMNA CORAVU: E veche. Străină. De prima calitate. O am de la răposatul, odihnească-l Domnul.

MARIA-IOANA: E foarte distinsă. Vă mulțumesc. Liviu va fi încîntat.

DOAMNA CORAVU: Spune-i să fie sănătos și să aibă parte de tine, Marie-Jeanne. Și să-l văd director la oțelării și apoi la Combinat. La cei 50 de ani, ciți i-a sărbătorit, e tocmai vremea!

MARIA-IOANA: Toată lumea i-a dorit asta.

DOAMNA CORAVU: O merită. În ultimul timp, mai ales, și-a răscumpărat toate vinile trecute. În ce mă privește, n-am decît vorbe de laudă. De mi-aș vedea și casa degajată, ca s-o pot dedica, în sfîrșit, memoriei răposatului meu Tudor Horia Coravu, incontestabil, cea mai mare glorie a orașului ăsta, năclăit de fîngine...

MARIA-IOANA: Pe cît știu, a mai rămas doar o singură locatară.

DOAMNA CORAVU : Una — dar face cit toți ceilalți zece. O scorpie. (Se aprinde.) Iși arogă drepturi, tipă. Bărbat-su, unul, Stanciu... Stoian, Staicu, în sfârșit... a fost un nu știu ce prim, *prim-tirailleur*, *for-jour* faimos.

MARIA-IOANA : Lăsați, madam Coravu, n-are nici o importanță. Aveți încredere, dacă nu în Liviu, atunci în pupila dum-neavoastră...

DOAMNA CORAVU : Mulțumesc, dragută. Cît să fie ora ?

MARIA-IOANA : Adineaori a cântat cucul de șase. Ceasul...

DOAMNA CORAVU : Ah, da... Îl aștept pe Stelu. Trece să mă ia cu mașina, în drum de la Combinat.

MARIA-IOANA : Și eu aștept un... cum să-i zic?... musafir, pe care nu-l cunosc decât din auzite. Dar am emoții. Un prieten mai vechi, din tinerețe, al lui Liviu, care a lucrat cândva aici, în Piatra Retezată... acum e în centrală, unul, Inocențiu...

DOAMNA CORAVU (trăsnită) : Prosan !

MARIA-IOANA : Îl cunoașteți ?

DOAMNA CORAVU : *Mon Dieu !* Cum să nu-l cunosc ?

MARIA-IOANA : E aici de ieri-dimineață. Liviu crede că o să fie numit la noi, într-un post important.

DOAMNA CORAVU : Ți-am vorbit eu de o persoană malefică — *t'en souvient-il ?* — care mi-a stricat mie anii cei mai frumoși. Datorită lui, cariera băiatului meu Mircea, Mircea Coravu, savant de renume internațional, era să fie compromisă... (Cu reproș.) Ai uitat, dragută !... Și-a luat el tălpășița, n-am auzit nimic de el, cre-deam că... *horribile dictu !*... a crăpat. Și acum, poftim... (Exasperată.) Ce mai vrea ?

MARIA-IOANA : Nu știu. Dar îl simt pe Liviu fiert, impacientat. M-a molipsit și pe mine. Când îl întreb — el zîmbește.

DOAMNA CORAVU (în creștere) : Cum a îndrăznit !? Cum de-a îndrăznit ? Marie-Jeanne, spune : ai de gînd să-l primești în casa ta ?

MARIA-IOANA : N-avem încotro. De el depinde avansarea lui Liviu. Oțelăria, doar știu de la Stelu, nu a mers bine. Au avut controale, neplăceri...

DOAMNA CORAVU : Controale, desigur... (Cu intenție.) Ți-a umblă să-i ia locul lui bărbat-tu !

MARIA-IOANA (concentrată) : Un moment... Aud pași. (Femeile rămîn în nemișcare.)

2

Ușa se deschide și, după o pauză prelungită — datorată, probabil unor invitații reciproce — intră, primul, un ins încă-

runț prematur, cu aer boem, inginerul Stroiescu, urmat de Liviu Lungoci, sobru, dirz, corect îmbrăcat.

MARIA-IOANA (obsedată) : Și el ? (Se duce către Lungoci.)

LUNGOCI (indiferent) : Care el ? (O îmbrățișează.) Lasă asta, acum... (Către doamna Coravu.) Ce surpriză ! Ce plăcere ! (Îi sărută mîna.) Doamna Coravu, venerabila doamnă Coravu, în persoană. Sper că Marie-Jeanne v-a arătat mica noastră bojdeucă...

DOAMNA CORAVU : E superbă. Și o măriți. S-o stăpînești sănătos.

MARIA-IOANA (îi arată pipa) : Și uite ce-ai căpătat...

LUNGOCI (copil) : De cînd visam așa ceva ! (O examinează, expert.) Englezească. (O pune în gură.) Cum îmi stă ? (Recunoscător.) Cu asta m-ați dat gata, doamnă...

DOAMNA CORAVU (gravă) : Să fii sănătos și să ai parte de Marie-Jeanne. Și să te vîd director. (Deranjată de Stroiescu, care s-a servit cu apă dintr-o carafă.) Dar tu, nepoate, ce ai ? Un nou tete-à-tête, astă-noapte, cu Turțul ?

STROIESCU (vrînd s-o dreagă) : Săru'-mîna, mătușă soacră.

DOAMNA CORAVU (aspru) : Cruță-ți ficatul, Stelule, ca să fim și noi, bietele, cruțate.

STROIESCU (poznaș) : Atunci, bucură-te, mătușă dragă. Astăzi la prînz am fost operat. Soluție radicală. Bisturiul !

DOAMNA CORAVU (dur) : Da' vorbește cu tîlc, odată ! Ce-a fost azi la prînz ?

LUNGOCI (intervine) : A fost schimbat, doamnă, din postul de șef al noii oțelării. În locul lui a fost numit inginerul Dragomir.

DOAMNA CORAVU : Cine-i ăsta ? N-am auzit.

STROIESCU (cu năduf) : N-ai avut ocazia. Băiatul e din București. Cadru tînăr, nu ? Avansat, automatist. Picat de-a dreptul de la centrală. Pe cînd, subsemnatul, după o muncă de douăzeci de ani, pe brînci, în vîgăuna asta, dat la fier vechi. Frumos...

DOAMNA CORAVU (lovită) : Nu înțeleg nimic. (Către Lungoci.) Explică-mi, domnule Lungoci, ca la o femeie grea de cap, cum de nu ai putut preveni, din timp, una ca asta ?

LUNGOCI (stînjinit) : Au procedat peste capul meu. Cînd am aflat, nu s-a mai putut face nimic. Da' absolut nimic.

DOAMNA CORAVU (strîns) : La mijloc e Prosan... Nu ?

LUNGOCI : Nu cred, nu tocmai...

STROIESCU : Era și el de față, la direcția Combinatului, cînd mi s-a comunicat. N-am apucat să-ți spun.

LUNGOCI : Ce motive au invocat ?

DOAMNA CORAVU (fierbe) : Cum, ați și depus armele ?... Nepotul marelui Tudor Horia Coravu, o glorie a Retezatei, e ter-

fehlt, dat afară, și voi... Ce păcat că Mircea al meu e plecat în străinătate! (*Către Stroiescu, dar pentru Lungoci.*) Miine te duci cu domnul Lungoci la direcția generală și cereți explicații, protestări.

STROIESCU (*slab*): Ce?... Nu. Eu asta nu fac.

(Doamna Coravu îl privește insistent pe Lungoci. Lungoci ridică din umeri și-l arată pe Stroiescu.)

DOAMNA CORAVU (*lui Stroiescu, cu dispreț mocnit*): Lașule... Asta știi: te înfunzi și bei. Pe tine te-ai distrus, două femei, sora și nevasta, le-ai adus la desperare. Dar cu mine n-o să-ți meargă, draguță! (*Stroiescu, încolțit, are un tremur al miinilor și varsă pe el din paharul cu apă.*) Hai, să plecăm! (*Inspirată.*) J'ai trouvé une chose!... (*Amabilă, dar tenace.*) Conțez pe dumneata, domnule Lungoci. (*Afectuoasă.*) Au revoir, micuța mea Marie-Jeanne!... (*Se pune în mișcare, din ce în ce mai grăbită, urmată de Stroiescu. Au ieșit.*)

3

LUNGOCI (*își descarcă nervii*): „Am găsit un șoz!” Poftim „micuța mea Marie-Jeanne!” Îți place?... Tină ră, a înnebunit orașul cu... viața ei mondenă. Și acum, nu mai poate de prestigiu lui Tehaș Coravu, cel mai falnic purtător de coarne din Retezată, un adevărat trofeu!

MARIA-IOANA (*inexplicabil, amuzată*): Și cu tine ce e, acum?

LUNGOCI: Nimic. Dar să nu mă ia drept prost, c-am să-i fac jocul, draguța mea pupilă. Crede-mă, n-am nici un chef să pic de elefant.

MARIA-IOANA (*intrînd, la rîndu-i, în rolul doamnei Coravu*): Vai, ce expresii, domnule Lungoci! Și cînd te gîndești că, ani de zile, n-ai scos-o din „venerată doamnă” și „buna mea protectoare”...

LUNGOCI: Dar, toate au o limită — nu? (*Se uită la ceas.*) Tii... Ai pregătit totul?

MARIA-IOANA: Vine?

LUNGOCI: Acum o jumătate de oră, așa a rămas. Cum scapă de la direcție, vine incoace, împreună cu Dragomir.

MARIA-IOANA (*surprinsă*): Dragomir? (*Își dă seama.*) A, da, cel cu înlocuirea lui Stroiescu. (*Serioasă.*) Ce s-a întîmplat, de fapt?

LUNGOCI (*în nota lui, de permanentă agitație*): Stroiescu asta e, pur și simplu, un inconștient. După ce a lăsat baltă oțelurile speciale, cînd toată lumea e cu ochii pe ele, nici nu se pricepe cum să vorbească, să dea niște explicații plau-

zibile. S-a băgat singur în rahat, susținînd o teorie a producției care, acum, de cînd a venit noul adjunct la minister, e considerată ca depășită și trebuie criticată. Nu am putut să fac nimic pentru el.

MARIA-IOANA (*încă naivă*): Știi?

LUNGOCI: Ba bine că nu. Mi-am dat și consimțămîntul pentru schimbarea lui. Deși, îți dai seama cît de util îmi era acest vechi colaborator, atît de devotat, atît de îndatorat mie. (*Tandru.*) Dar, uneori, cînd n-ai un leșt la îndemînă — viața e dură, înțelegi, Mărioană? — trebuie să sacrifici și...

MARIA-IOANA (*idee fixă*): Și Prosan?

LUNGOCI: Ce-i cu Prosan?

MARIA-IOANA: Ziceai că ți-i prieten.

LUNGOCI: Și zic și acum. Însă tu nu-l cunoști ce om e... (*Alarmant prin ton, fără să-și dea seama.*) Și, dealtfel, în situația creată astăzi la prînz...

MARIA-IOANA (*intuindu-l*): Dar ce s-a mai întîmplat?

LUNGOCI (*străin*): Află că nu mai girez oțelăriile. A fost numit, în fine, un director plin. Trimis tocmăi de sus, din centrală. Ghici, cine e?

MARIA-IOANA (*involuntar*): Prosan?

LUNGOCI (*neplăcut surprins*): Da, bunul meu prieten Prosan. Sînt din nou adjunctul său. Nu e o ironie?

MARIA-IOANA: De ce ironie?

LUNGOCI: Mai mult: o fatalitate. Un destin. Sînt veșnicul lui adjunct. El — secretar la tineret, eu — locșitorul lui. El — șeful oțelăriei electrice, eu — ajutorul său. De astă dată, e și mai rău...

MARIA-IOANA: Cum așa?

LUNGOCI: Fiindcă adjunctul său titular e un altul, Dragomir. Eu sînt, de fapt, un adjunct al adjunctului. (*Ride.*)

MARIA-IOANA (*intuind propria catastrofă*): Și, asta, cînd, ieri abia, toți invitații nu mai pridideau cu: „la mai mare, tovarășe director!” (*Cădere bruscă.*) La ce, atîtea eforturi, la ce, casa asta, doamne, doamne...

LUNGOCI (*remontat de slăbiciunea ei*): Nu-i nimic, scumpă Mărioană, trecem și prin asta. (*Ride.*) E ca în parabola aia cu... N-o știi? Unul, un ins, strînge, clădește și, în fine, răsufală și el ușurat și-și spune: „Acum, suflete, bea și te veselește”. Iar Al de sus, destinul, să-i zicem, îl avertizează: „Nebunule, chiar în noaptea aceasta vei muri!” (*Ride.*)

MARIA-IOANA (*la capătul răbdării*): Termină cu risul ăsta prostesc!

LUNGOCI (*stîrnit*): Puicuța s-a enervat, puicuța mă iubește. (*O strînge în brațe și o sărută, cu toată împotrivirea ei.*) Haide, capul sus, fetițo! Zîmbește!... Așa... (*Se uită în jur.*) În regulă... (*Tresare.*) Și Sorin! Ce face?

MARIA-IOANA : E la dînsul.

LUNGOCI : În ce stare se află ?

MARIA-IOANA : În zodia capricornului.

LUNGOCI : Adică ?

MARIA-IOANA : Umblă să-și lase barbă.

LUNGOCI : Asta mai lipse! (*Pași hotărîți către ușa din fund. Soneria. Rămîne locului.*) Ei sînt! (*Preocupat.*) Hai, fă-o pe gazda.

MARIA-IOANA (*mirată*) : Eu ?

LUNGOCI : Prima impresie contează.

MARIA-IOANA (*avînd înțelegerea exactă a replicii, suride*) : Daaa ?

4

Maria-Ioana trece în antreu, deschide ușa. Intră inginerul Tudora, foarte tînăr, foarte timid. E incomodat, se scuză mai mult prin gesturi, insistă. Maria-Ioana trece în living.

MARIA-IOANA (*cu voce scăzută*) : A venit inginerul Tudora.

LUNGOCI (*surprins*) : Ce ? Nu sînt acasă !

MARIA-IOANA : Dar i-am spus că...

LUNGOCI : Inventează altceva. Că sînt în baie. Că mi-a venit rău...

MARIA-IOANA : Să revină mai tîrziu ?

LUNGOCI (*șoptind, cu voce spartă*) : Și să dea peste Prosan ? !

MARIA-IOANA : Atunci...

LUNGOCI (*exasperat*) : Pentru Dumnezeu, dă-i pașaportul. Haide odată !

MARIA-IOANA (*trece în antreu, silindu-se să pară cît mai firească*) : E bolnav... l-a venit dintr-o dată rău și...

TUDORA (*credul*) : Cum ? Doar n-a trecut nici o jumătate de oră de cînd...

MARIA-IOANA : Inexplicabil...

TUDORA : Vă rog foarte mult să mă scuzați. Eu... (*Renunță să continue și, cu un suris docil, se retrage.*)

5

Maria-Ioana revine în living. Lungoci, în fața oglinzii, încearcă atitudinile cele mai avantajoase în utilizarea pipei.

MARIA-IOANA : Poți să-mi spui ce-a fost asta ?

LUNGOCI (*sincer mirat*) : N-ai înțeles ? Dar e simplu : Prosan nu trebuia să-l găsească aici. M-ar fi compromis.

MARIA-IOANA : El ? Dar e un băiat atît de manierat...

LUNGOCI : Manierat, desigur, dar uite că a făcut o gafă. Inchipuie-ți, chiar în toată ședința de instalare a lui Prosan ca director, băiatul ăsta manierat, timid ca o fecioară, s-a stîrnit și i-a spus verde în față că ar fi preferat pe oricine în postul ăsta, afară de cel în cauză, tovarășul Inochentie Prosan.

MARIA-IOANA : Cum se poate ? Ce i-a venit ?

LUNGOCI : Totul s-a iscat, în aparență, dintr-un cuvînt. Prosan a vorbit de necesitatea ca știința să intre în producția de serie, a cerut mai multă rigoare, ordine și disciplină. Mă rog, fraze mari. Tudora, din colțul lui, a intervenit, timid, că nu e bine să fim „procustenizați”. Prosan, care are oroare de termeni radicali, s-a făcut că nu-l înțelege, sau chiar nu l-a înțeles. A zis și o ironie. Și, atunci, timidul, feciorelnicul Tudora s-a aprins și a spus că, pentru el, dacă e să fie sincer, o să-i vie foarte greu să conlucreze cu cineva care s-a comportat așa cum s-a comportat „tovarășul Prosan” cu marele Mircea Coravu, pe care el îl prețuiește ca savant și ca om, etică, etică...

MARIA-IOANA : Și Prosan ? L-a repezit ?

LUNGOCI : Nu-l cunoști. Dimpotrivă, l-a ascultat atent, încordat, uitîndu-se undeva tîntă, în tavan. Apoi, pe neașteptate, s-a destins, s-a înșeninat și i-a spus băiatului : „fariță-mă, tinere, dar nu despre asta e vorba acum. Nu că aș ocoli explicațiile, dar nu acum e momentul. Ne preocupă oțelul. Ai de făcut vreo propunere ?”... Și, inchipuie-ți, numai la două ore după scena asta, Prosan să-l găsească pe băiat în *tête-à-tête* cu mine, draguță Marie-Ioanne...

MARIA-IOANA (*duioasă*) : Și, totuși, bietul de el, e atît de inocent. M-a rugat, tremurînd, să-ți spun că te apreciază, că ține la tine ca la un frate...

LUNGOCI : Ei, gata, gata... Ne apucăm de plîns acum ? (*Se uită la ceas, apoi în jurul său.*) Da, e bine...

MARIA-IOANA : Crezi că eu o să-i plac ?

LUNGOCI (*șocat*) : Asta ce întrebare mai e ?

MARIA-IOANA : Mi-e frică de el, înțelegi ? Pentru tine, Liviu!e, pentru noi. Nu știu de unde să-l iau. Nu-i pot ghici reacțiile.

LUNGOCI (*rău*) : Un capsoman, a fost și a rămas un capsoman, vechiul meu prieten Inochentie.

MARIA-IOANA : Ce-i aia capsoman ?

LUNGOCI : Un înecuiat, un cap pătrat, cu ochelari de cal, rigid, redus la cîteva scheme.

MARIA-IOANA : Teamă mi-i că nu-i chiar așa...

LUNGOCI (*neatent la răspuns*) : Preferam să fi numit aici un dușman. Măcar știam o socoteală limpede. (*Răsuțit la altă preocupare.*) Da' cu Sorin ce este ? (*Strigă.*) Sorin ! Sorin !

Pe ușa din fund, își face apariția Sorin — înalt, sfrijit, plete, început de barbă.

SORIN : Prezent !

LUNGOCI (il examinează, ironic) : Începem să ne deghezăm.

SORIN : Sint în vacanță.

LUNGOCI : Nu e nimic mai stupid decât o barbă care nu e încă barbă. Fă bine și te rade imediat ! Ne vin musafiri.

SORIN : Prefer să mă evaporiez.

LUNGOCI : De data asta, faci parte din recuzita obligatorie a casei. Îmi vine un prieten vechi, care te-a cunoscut de mic. Inochentie, tatăl Rodicăi. Ți-l amintești ?

SORIN : *Comme ça, comme ça...*

LUNGOCI (ton înțelegător, de frate mai mare) : Azi ai să te sacrifici pentru mine. Îți iei alte haine, mai potrivite. Și barba... jos. Ne-am înțeles ? Și lasă mutra asta plouată.

SORIN : O blană de urs și o ghioagă, e bine ? Ca să fiu în ton.

LUNGOCI (scurt) : Lasă gluma, că-ți reduc categoria de salarizare. E un lucru important. (Se aude soneria.) Haide, trap, și te pune la punct. (Răstit.) Ce mai stai ?

(Sorin iese.)

7

Maria-Ioana trece în vestibul. E ajunsă din urmă de Lungoci, care o lasă, totuși, să deschidă ușa. Intră Dragomir, chipeș, sigur de sine, ca orice tânăr care n-a cunoscut decât succese.

DRAGOMIR (fascinat de apariția Mariei-Ioana, n-o vede decât pe ea) : Doamna Lungoci ! Dați-mi voie să mă...

LUNGOCI (familiar) : Dragomir. Lasă farafasticurile astea... Ea este Marioana, nevastă-mea. El e Dragomir...

DRAGOMIR (privind-o încă) : Doamna Mariana, deci...

MARIA-IOANA : Nu Mariana. Așa-mi spune el, că e mai simplu. Eu sint, de fapt, Maria-Ioana. Traducerea lui Marie-Jeanne.

DRAGOMIR (cavalier) : Sinteți modestă. Marie-Jeanne e traducerea dumneavoastră.

LUNGOCI (ca să-l scoată din ritm) : Și Inochentie ? Ce e cu el ?

DRAGOMIR : Tovarășul Prosan a mai intrat pentru un sfert de oră la directorul general. M-a rugat să-l preced și să-l scuz...

MARIA-IOANA (cu aplomb) : Ca buzduganul care anunță sosirea zmeului.

DRAGOMIR (în alac) : Dar, atunci, care e Făt-Frumos ?

LUNGOCI (il invită să treacă în living) : Poftim... poftim. Lasă farafasticurile. Simte-te ca acasă. (Înținat de interesul cu care Dragomir examinează livingul). Prezentarea bojdeucii pe mai târziu, cînd vine și Inochentie. Să evităm timpii morți — nu ?... Și să intrăm direct în subiect. (Deschide un bar, luminat interior, cu multe sticle strălucitoare.) Whisky ? Scotch ?... Club ?... Poate un gin ?

DRAGOMIR : Orice. Dar să fie tare.

LUNGOCI : Îmi semeni. Atunci, o palincă bătrînă.

MARIA-IOANA (cu reproș) : Liviu...

LUNGOCI : Un păhărel, mămicule... Nu fi rea. Ca pedeapsă, îți torn un gin. Și, acum, la treabă. Toasterile, pe mai târziu... (Bea, urmat de ceilalți.) Și, va să zică, așa... dumneata ești Dragomir. Tânăr, avansat, automatist, cu studii strălucite, prietenul actual al tovarășului Prosan. Sau, mai pe scurt : etapa a doua.

DRAGOMIR (scurt) : Adică ?

LUNGOCI : Fiindea etapa întâia sîntem noi, ăștia de aici, orașul, Retezata, Combinatul siderurgic, sau — dacă vrei : deceniul precedent, tineretea, începutul. *Tempi passati!*

DRAGOMIR : Da ? Eu am avut impresia că, dimpotrivă, voi, ăștia de aici, tineretea, începutul, aveți — în ceea ce-l privește — prioritatea. Mi-a vorbit de dumneavoastră, ca și de Ioachim Staicu, al mai bătrîn din cei trei mușchetari, cum vi se spunea atunci. Mi-a arătat și o fotografie, cred c-o știți. E acolo — pe post de d'Artagnan — și o fată.

MARIA-IOANA (uimire ironică) : Da ? Tovarășul e sentimental...

DRAGOMIR (în replică) : Este, dar se ține în frâu. E o calitate. „Ci lasă-i să vorbească, fii tare ca un turn ce nu se clatină precum îl bate vîntul.“

LUNGOCI : Bine ai spus-o !

DRAGOMIR : Nu eu, alteineva. Eu am citit-o undeva...

LUNGOCI : Da' pe asta o știi ? „Pentru om să nu pui mîna în foc pînă nu moare, și nici chiar atuncea“... N-am citit-o nicăieri, dar e din viață. Adevăr verificat și răsverificat. (Preia inițiativa.) Ei, da' noi ce facem aici ? (Pune mîna pe sticlă.)

MARIA-IOANA (cu reproș) : Liviuțache !...

LUNGOCI : Încă una mică, mămicule. (În timp ce toarnă în pahare.) Și zi-i așa, Dragomire — înсурat ? copii ?

DRAGOMIR : În spe.

LUNGOCI (cu verva lui obișnuită) : Deci, o partidă. Te înсурăm, s-a terminat. (Către Maria-Ioana.) Ai auzit, mămicule ? Nu-l scăpăm, pînă nu-i facem felul. (Cu mîna pe pahar.) Ei, da... (Sonerie insistentă.) Țasta-i el, Inochentie.

Precedați de Maria-Ioana, se îndreaptă cu toții spre vestibul. Maria-Ioana deschide ușa și — spre stupefacerea tuturor — apare Tudora, palid, tăcut și, după un timp, în urma lui, Prosan.

PROSAN: L-am întâlnit pe tânărul acesta în fața casei și l-am luat cu mine. Am făcut bine, Liviu!

LUNGOCI: Excelent. Fii ca acasă, băiete. Indispoziția, cum vezi, m-a lăsat. (Lui Prosan.) Inocenție dragă, asta e Maria-Ioana mea. Sper c-o să-ți placă.

PROSAN: Nu ai sperat degeaba. Incântat. (Îi sărută mina.)

LUNGOCI: Dar poftiți dincolo. (Lui Tudora.) După dumneata, colega. (Rămîne ultimul, apoi, după ce toată lumea a trecut în living, ajunge cu pași repezi lângă Prosan.) Aici e living-ul casei, Inocenție...

PROSAN (în treacăt): E foarte fain... (Preocupat, lui Tudora, de care se apropie.) Să știi, tovarășe Tudora, că nu-ți port pică pentru... Îmi place că ai vorbit deschis. Dacă mă pun în situația dumitale, te înțeleg perfect. Și eu am fost așa, în tinerețe. Liviu mă știe...

LUNGOCI (pe față): Aferim!... Ce timpuri!... Dar să lăsam asta acum, Inocenție... Te rog, privește: asta e living-room-ul. (Maria-Ioana, mai mult prin semne.)... Tava și paharele...

PROSAN (în treacăt): Da, da... e fain. (Lui Tudora, continuînd.) N-ai avut încotro, înțeleg: sînge iute, idei generoase. Dar să știi că nici eu n-am avut încotro, ți-o spun deschis. Retezată a fost ultimul loc unde aș fi vrut să vin. Dar am primit sarcină. Aș fi putut, ce-i drept, s-o temporizez, dar știam că nici ei, care mi-au dat-o, n-au avut încotro. Eram, cum se spune, soluția cea mai potrivită.

MARIA-IOANA (cu o tavă plină cu pahare): Un whisky?... O țuică?

PROSAN (preocupat, ia un pahar, la întimplare): Mulțumesc. (Lui Tudora, care a ales și el un pahar, pe care îl ține, stîngherit, în mînă.) Și, la urma urmei, eu am vrut să vin aici, da... Să dau ochii cu tinerețea mea, înțelegi?... Aici mi-au fost anii cei mai frumoși și nimeni nu poate să mi-i ia. Aici e sudoarea, sîngele meu. Întorcerea asta, cum să-ți spun, mă fascina. Nu, nu sînt vorbe mari. Și-atunci... De ce să dau înapoi? Am greșit, am fost sancționat, mi-am ispășit greșeala.

LUNGOCI (cu o anume disperare): Inocenție dragă, dar noi n-am băut pentru...

PROSAN: La mulți ani, Liviu!... (Alt imbold, mai prezent.) Dragomire!... O secundă!

Spune-mi acestui tînăr ce am hotărît. (Lui Lungoci.) Acum o jumătate de oră, am obținut și acordul direcției generale...

DRAGOMIR (se apropie, cu un pahar în mînă): S-a potrivit. Îți ies cu plinul, bătrîne. Ți se propune conducerea noii oțelării, în locul lui Stroiescu. Ar fi timpul, ne-am gândit, să ieși din laborator și să accepți miza jocului.

LUNGOCI: Ai auzit, Vlade? (Ciocnește.)

Bea-l pînă la fund!

PROSAN (degajat): Scuzați, frumoasă doamnă, că v-am neglijat...

MARIA-IOANA: M-am obișnuit. Oțelul, înainte de toate.

PROSAN (bărbătește): Nu încerc să te cumpăr. Ți-o spun deschis. E o hotărîre chibzuită de noi toți... De ce nu bei?

TUDORA: Mulțumesc... (Își moaie buzele, apoi depune paharul, stîngherit.) Sînt cu mașina, și... (Cu ochii la ceas.)... Vai!... e timpul să mă retrag. Mă iertați, tovarășe... O să mă gîndesc, desigur. Bună seara, sărut mîinile, la revedere. (A ieșit.)

9

LUNGOCI (cu o anume indignare): Poftim, fi oferi, la vîrsta lui, o oțelărie, cea mai modernă din țară, și el... își cere voie să se retragă.

PROSAN (amuzat): Eu sînt de vină. L-am luat prea repede. Într-adevăr, băiatul e foarte timid.

LUNGOCI: Din cauza asta a făcut și gafa aia, la sedință. O gafă tipică de timid.

PROSAN: Da' n-a fost nici o gafă. A spus tot ce avea pe inimă. Și nu cred că i-a venit așa de ușor.

DRAGOMIR: Pînă în cele din urmă, o să primească el. L-ați luat exact cum trebuia. Timidii, în adîncul lor, apreciază atitudinile ferme și deschise.

LUNGOCI (schîmbat, jovial): Ei, da' noi ce facem aici? O mai mitocosim mult așa? Inocenție! Dragomire! Și tu, fată! (Încruntat, cu complicitate.) Lăsați-vă de farafastucuri, că fac urît! Și țiți comozi, ca la voi acasă. (Generos.) Scoateți-vă hainele! Descălțați-vă!... Ce naiba!...

PROSAN (reținut): Deocamdată, mă simt bine așa...

LUNGOCI (concede): Aferim! Dar rotește-ți măcar ochii împrejur, ca să-mi vezi proprietatea. (Serios.) Aici, unde sîntem, e living-room-ul, inima casei, de aceea predomină materialul solid. Să știi că arhitectul casei sînt eu. Planul e făcut de un profesionist, dar ideile sînt ale mele. Toată casa are șase încăperi — o să le vezi tu mai tîrziu — și... afară de dependențe, ocupă o suprafață locuibilă de 184 de metri pătrați și jumătate. De jur

împrejur, curtea și grădina, garaul, să tot fie încă vreo două sute... A, și am uitat tocmai lucrul cel mai șic, terasa de douăzeci și cinci de metri pătrați, cu o splendidă vedere către oraș. (Cu emoție.) Ce zici ?

PROSAN (măsurat): Ai făcut treabă bună. Liviule. (Examinează mobila din living.)

LUNGOCI (sigur de sine): Mesele și scaunele sînt de stejar masiv.

PROSAN (clocănește lemnul unui scaun): Sînt faine. (Se așază, cu un aer de mulțumire.) De mult n-am stat așa de comod. (Cercetează peretele din fața lui.)

LUNGOCI (pe față): Decorul aparține nevesti-mi. Dar și Sorinel i-a dat unele idei.

PROSAN (cu interes): Sorin e la tine ?

LUNGOCI: Trebuie să apară din moment în moment. (Strigă.) Sorine !

MARIA-IOANA (își ia inima în dinți): Cum vă place opera mea ?

PROSAN (constant): Da, e fain. Îmi plac pieile astea, trei la număr. Ce animal o fi ăsta din coadă ?

MARIA-IOANA: Nu-i de la noi. L-am luat de la consignație.

LUNGOCI (recent inițiat): Face o reușită pată de culoare.

PROSAN: Dar cerga, de ce ați aninat-o în perete ?

MARIA-IOANA (expertă): E o contrapondere la blana care v-a plăcut. O echilibrează.

LUNGOCI (cu aer profund): Vezi, sînt lucruri la care nici nu apucăm să ne gîndim.

DRAGOMIR (ca să se facă simpatie): Eu votez pentru cergă.

MARIA-IOANA (cu recunoștință): Sînteți foarte draguți.

PROSAN (nu se dă bătut): Eu aș fi pus cerga pe divanul de colo, că acolo e funcția ei.

MARIA-IOANA (prinde curaj): Avem și icoane pe sticlă.

PROSAN: Văd.

MARIA-IOANA (cu intenție): Dar nu ne închinăm la ele.

PROSAN (cu bun-simț): Atunci, n-am să mă închin nici eu. Și astea-s oale și ulcele...

LUNGOCI (în felul său): În toată casa, sînt mai bine de două sute.

PROSAN (nici în glumă, nici în serios): Ai nădușit ceva, Liviule, adunînd la ele.

LUNGOCI (sensibil): Ce să-i faci, Inochentie dragă, dacă ai muiere tînără, de-a doua, trebuie să-i satisfaci toate gusturile.

PROSAN (pertinent): Și le-ai satisfăcut pe toate ?

MARIA-IOANA (pornită): Asta a fost o glumă, tovarășe Inochentie ?

PROSAN (candid): A fost o întrebare, tovarășe dragă.

LUNGOCI (familiar): Ce vă fandosiiți așa ? Marioana, și pace ! (Lui Dragomir.) Și tu, inginerule. De acord ?

DRAGOMIR: Cu o completare.. De ce Marioana și nu Marihuana ?

MARIA-IOANA (bate din palme): Marihuana ! Marihuana ! Splendid. (Lui Lungoci.) Gata, Liviuțache, Marihuana să-mi spui !

LUNGOCI (candid): Bine, Pisi dragă. (O prinde pe după umeri. Lui Dragomir.) Ei, inginerule, ce spui ? — Îți place de mica mea buruienuță otrăvită ? (Insufleșit, ia un pahar.) Propun un toast pentru...

MARIA-IOANA (speriată): Nu, Liviuțache, e al patrulea.

DRAGOMIR: Mie îmi numără complimentele, iar dumneavoastră, paharele.

LUNGOCI: Atunci, fără toast. (Dă paharul peste cap.) Beau cît îmi place. Învață-te ! Doar ești nevastă de oțelar.

10

Pe ușa din fund intră Sorin. Arată la fel ca mai înainte : neras, în blugi, cu cămașă cadrilată.

LUNGOCI (îl vede primul ; l-ar admonesta, dar preferă s-o întoarcă în glumă): În fine, și Lungoci-junior !

SORIN: Cum văd, prezentarea sarcofagului s-a făcut. Urmează, după ritual, arătarea singurului exponat în viață : Lungoci cel tînăr.

LUNGOCI (cu secretă mindrie, dar ironic): Tînăr, tînăr, dar calcă a bărbat.

SORIN: Fiindcă bărbat vine de la barbă.

LUNGOCI: Numai că la un bărbat adevărat barba e în cap și nu pe față. Barba e interioară.

SORIN: Așa cum alții au obezitate interioară.

LUNGOCI: Cum ? (Se înveselește involuntar.) Na, că m-ai făcut să rid... (Lui Prosan.) Are mintea brici, Inochentiu!

PROSAN: Văd. Dar ce anume taie cu ea ?

LUNGOCI: Dumnealui e tovarășul Prosan, baci Inochentie... Avea o fată, Rodica. Te-ai jucat cu ea. Ți-o aduci aminte ? Dar pe tanti Sabina ? (Lui Prosan.) Am decis să-l fac avocat, e o profesiune de mare viitor. (Către Sorin.) Ce te fandosești ?... Știi tu ce înseamnă un avocat, într-un oraș ca al nostru ?

SORIN (cu emfază): O, da, cum să nu... Este păstorul juridic, ciceronele Retezatei, cum ar fi spus ilustrul meu predecesor, gloria urbei, marele avocat Tudor Horia Coravu, posesor în spe și al unei case memoriale...

LUNGOCI: Ei da, da... Într-o societate modernă și complexă, reglementată de legi din ce în ce mai multe, avocații vor fi pînea și cuțitul.

SORIN (recalcitrant): Mai degrabă, lingura și furculița. Numai că nici una din aceste

unelte, luate separat sau împreună, nu mă ispitește. (Lui Prosan.) Credeți că lumea anului două mii va fi o lume a căutătorilor în papură ?

LUNGOCI (*prompt*) : Ei, da !... Fiindcă papura va avea totdeauna noduri.

SORIN : Atunci, prefer să mă fac Alexandru Machedon.

LUNGOCI (*impacientat*) : Și eu asta ce mai este ?

SORIN (*polemic*) : Este !... Alexandru tăia nodurile cu sabia. Pe cînd eu... eu am să găsească o altă soluție. (*lese repede, fără nici o altă explicație.*)

11

LUNGOCI (*indignat*) : Poftim. Acu', și Alexandru Machedon !... (*Către Maria-Ioana, cu năduf.*) Astăzi a fost mai rău ca oricînd... Și, asta, numai din cauza ideilor tale fisticicii !

PROSAN : Dar ce vrea să se facă băiatul ?

LUNGOCI : Pictor, mizgălitor de pereți, scenograf... Dar îi extirpez eu gîrgăuniiăștia !

MARIA-IOANA (*căutînd să-l îmbuneze*) : Iartă-ne, fătucule. O să ne facem copii cumînți.

LUNGOCI (*pornit*) : Haide, haide... Lasă-te de fandoseli, că întorc foaia.

MARIA-IOANA (*lovită*) : Dar de ce stăm pe loc ? Era vorba să vedeți casa. Mă ofer ghid voluntar. Cine mă urmează ?

PROSAN (*moleșit*) : Nu vă supărați, doamnă, dar m-am așezat așa de bine aici... Nu m-aș urni nici pentru o împărăție...

MARIA-IOANA (*il ia pe Dragomir de braț*) : Atunci, mergem numai noi doi. (*Cu intenție.*) Tineretul...

LUNGOCI (*cu larghețe*) : Ți-o las în seamă, Dragomire. Ascultă-mă pe mine, e o femeie formidabilă, știu eu ce spun. (*Mînios.*) La n-o mai face pe pudicul, auzi ?... Dar, bagă de seamă, aici, la noi, la Piatra Retezată, e un obicei — Inochentie îl știe — pe femei le cruțăm, la o adică, și ne răfuim cu respectivul. (*Ride.*)

(*Maria-Ioana și Dragomir ies pe terasă.*)

12

PROSAN (*surprinzînd privirea lui Lungoci*) : Liviu! dragă, du-te, nu te jena. Rămîn singur, nu-i nici o supărare, crede-mă... Stejarul ăsta îmi face bine...

LUNGOCI : La nu mai vorbi așa... Cum să te las ? Femei se găsește... (*Gest de lehamite.*) ...Tu ești prietenul meu vechi. Un

om, da, un om. De cînd n-am mai bătut cu un om adevărat un sprîț ca lumea !... (*Exagerîndu-și euforia bahică.*) Dă-le dracului de poșirci. Îmi fac greață. Și apa asta de ploșnițe... (*Dă de o parte, cu min, paharele ; unele se răstoarnă.*) Face curat, mîine, femeia. Așa... la să bem noi acum un sprîț de-al nostru și să ne giulim la vremea tineretii... (*Trage lingă el o baterie și pregătește două sprîțuri.*) Spritul e sfînt ! Acum, să mai fie o muzică cu Zavaidoc sau Gică Petrescu, de-aiă, de pahar... (*Cu aburi, cald.*) Mă, Inochentieule, mă, cîți ani au trecut de-atunci ? Ți-ai fi închipuit, acu' un sfert de secol, că o să stăm amîndoi, într-o casă ca asta, și... Ce știam noi ? Ia, acolo, niște mucoși... Eu, tu... și ălălat — cum îi zicea ?... Era și nevasta mea dintîi, și Sabina ta. Tinere, mă, tinere...

PROSAN (*posac, cufundat în el însuși*) : Da, da... „Am să-mi scriu poemul cu foc și cu oțel / Iar cerul am să-l proptesc în joardă / Și-am să înalț al revoluției drapel / Ca tot ce-i învechit și putred din temelii să ardă”...

LUNGOCI (*la început neatenț*) : Stai, stai... Ce-s astea ?

PROSAN : Versurile pe care ni le recita ălălat, Ioachim Staicu, cel de-al treilea dintre noi, mușchetarii, oțelar și poet în timpul liber, cum zicea. Și : „a plecat dintre noi după o scurtă și grea suferință”. După o scurtă și grea suferință. N-am putut să vin la înmormîntarea lui... Nevastă-sa, Ileana, unde e ? Ce face ?

LUNGOCI : Ileana, a, da, nevastă-sa... Nu știu. Mi se pare că a plecat din oraș. În orice caz, nu mai știu de ea. S-a dus, mă... Se duc toate. Și Sabina ta. Ce femeie a fost !... Ți dai seama, Inochentie, am rămas numai noi doi, numai noi doi. (*Cu melancolie.*) „La umbra nucului bătrîn, sub bolta-i ruginită...” (*Nemaigăsînd cuvintele, îngînă, apoi suride, schimbă.*) Spune tu, Inochentie, da' să fii sincer, nu mă invidiezi tu pe mine ? Casă nouă, nevastă tînără...

PROSAN (*șocat*) : Ce-ți trece prin minte ?

LUNGOCI (*cu chef*) : N-o lua, mă, nici tu așa... Am glumit. Hai, noroc !... (*Bea.*) Am vrut să te-nțerc. De fapt, cu te invidiez pe tine. Ai plecat la București, ai devenit mare și nu ne mai înțelegi, pe noi,ăștia de jos, cu durerile și necazurile noastre... Stroiescu, de pildă... (*Ezîtînd.*) ...Nu ? Are greșeli, desigur, dar e și el un om. Cît poate să rabde ? De trei zile l-a lăsat nevasta și acum a intervenit și... (*Grav.*) Înțelegi, Prosane ?

PROSAN (*știngherit*) : Îl compătimesc din suflet, dar ce să fac ?

LUNGOCI : Am auzit că decizia de destituire n-a fost semnată... Băiatul s-a sacrificat, a stat douăzeci de ani în vîgăuna asta, a tras la greu. Știi ce talent se anunța...

PROSAN : Talent... Dar cine n-are talent, în țara asta, până la treizeci de ani ? Important e ce face cu el, după aceea. Or, Stelu Stroeescu e mai expert, azi, în șprîțuri, decît în oțeluri speciale.

LUNGOCI (*familiar*) : Ai, mă... Pentru o alsență de-o seară, pentru niște gugumânii pe care le-a debitat... Oameni sîntem, ce dracu'...

PROSAN : Sîntem, dar cu consecvență, cu criterii obiective...

LUNGOCI : Iar ?

PROSAN : De ce, iar ? Mereu ! Oțelul nu rabdă fuseraie.

LUNGOCI (*lucid, cu reproș*) : Ai rămas același, Prosane, și nu e bine... Măcar din punct de vedere tactic. Îți marchezi revenirea cu un act dur, de autoritate. Și lumea e sensibilizată, mai ales în ce te privește. Nu uita că Stroeescu e nepotul doamnei Coravu, mama lui Mircea, savantul... Ți-l amintești ?... Să nu fie interpretat ca un act de răzbunare...

PROSAN (*surprins*) : Cum, Liviu! ? Tu vorbești așa ? Tu ?

LUNGOCI : De ce te miri ?

PROSAN : Astea sînt răstălmăciri grosolane. Doar mă cunoști... *Orice relații* ar fi avut Stelu Stroeescu, aș fi procedat la fel.

LUNGOCI : Eu te cunosc, dar lumea... Lumea va da o altă interpretare...

PROSAN : Care lume ? Cine ? (*Nedumerit.*) Curios !... Am impresia că-mi reproșezi tu ceva, nu lumea... Te-ai schimbat, Liviu!

LUNGOCI : Nu eu, vremurile. Eu am tras concluziile necesare. Au intervenit nuanțe noi, diverse... O nouă generație. Tudora, de pildă...

PROSAN : Deci, asta era : diversificare... De acord. Dar, pînă unde ? Care e criteriul ?

LUNGOCI (*intărit*) : Criteriul ? Iar ?... (*Suride.*) Ai, mă... N-o lua și tu așa. Sîntem doar la un pahar de vin... (*Ridică mîinile în sus.*) Gata. Încheiem pace. Mă predau. Ai dreptate. Ce să-mi stric eu prietenia, din cauza unui...

13

Dinspre terasă apar Maria-Ioana și Dragomir, însoțiți de Sorin. Maria-Ioana și Dragomir, stînd de vorbă, trec în încăperea de lîngă living, situată la vedere, pe scenă. Sorin rămîne în living și răsfoiește un maldăr de reviste.

LUNGOCI (*care a urmărit, cu coada ochiului, traiectoria perechiilor, se ridică în picioare. Lui Prosan, negăsind o explicație mai bună*) : Un moment... (*S-ar îndrepta spre dormitor, dar renunță și iese pe terasă.*)
SORIN (*dîndu-și seama că Lungoci a ieșit, ia o revistă și se îndreaptă spre un scaun*

din apropierea lui Prosan) : Imi daș voi? Aici e mai multă lumină.

(*Prosan, adîncit în sine însuși, aprobă în tăcere.*)

14

În dormitor. Mutarea acțiunii este marcată prin efecte de lumină.

MARIA-IOANA (*continuid*) : Aici e mica mea împărăție. Buduarul meu, dacă vrei. Sîntem niște soți discreți, civilizați. Fiecare, cu camera lui. Cum mă găsești, în cazul cînd interiorul acesta îmi reproduce caracterul ?

DRAGOMIR (*cercetînd*) : Grație, sensibilitate, gust și...

MARIA-IOANA (*curioasă*) : Și... Ce te-ai oprit ?

DRAGOMIR : Și o anume singurătate, dar... MARIA-IOANA : Dar...

DRAGOMIR : Dar bine ascunsă, în mod deliberat, ceea ce dovedește stăpînire de sine.

MARIA-IOANA (*gînditoare*) : Interesant. Încă nimeni nu mi-a spus asta... De unde ți-ai dat seama ?

DRAGOMIR : Așa... E secretul meu de fabricație... (*Examinează o planșă.*) Va să zică, aici iau naștere faimoasele proiecte publicitare pentru oțelul „Cepere” ? Dumneavoastră aveți niște intuiții în ce privește adevărata față a siderurgiei.

MARIA-IOANA : Mă flatezi. Spune în ce scop...

DRAGOMIR : Sîntem bijutieri, doamnă, aveți dreptate. Nu niște uriași minuitori de baroase.

MARIA-IOANA : O, da' e mai grav. Mă flatezi cu argumente. Care femeie ar putea să reziste ?...

DRAGOMIR : Dimpotrivă. Dumneavoastră mă supuneți unei probe de foc.

MARIA-IOANA : Mai grea decît oțelurile speciale ?

DRAGOMIR : Iată, după unii critici literari, o replică schematică...

MARIA-IOANA : Uneori, viața copiază schemele. (*Îi întinde un pachet.*) O țigară ?

DRAGOMIR (*se servește, aprinde*) : Mulțumesc. Vă referiți la persoana mea ?

MARIA-IOANA : Nu întocmai. Am în vedere un ins care vă este apropiat. Semnalmente : inima — fier-beton, pieptul — cuiarsat, ochii — în sus și înainte. Mi-e teamă, ca femeie, și caut protecție.

DRAGOMIR : În cazul lui, nu aveți dreptate.

MARIA-IOANA : Fiți sincer ! O vorbă nu va ajunge la urechile lui.

DRAGOMIR : Nu mă ferece de vorbe. Ci, pur și simplu, asta e convingerea mea. Dacă permiteți ca un bărbat să aibă, în fața dumneavoastră, o altă convingere...

MARIA-IOANA : Vă admir, sincer. Sinteți un colaborator ideal. Ce n-aș da ca soțul meu să aibă unul la fel. Lucid, capabil, devotat, chiar în fața unei femei care încearcă o slăbiciune pentru el.

DRAGOMIR : Și eu admir tăria cu care vă afirmați slăbiciunea.

MARIA-IOANA : Alt aforism... Sinteți ineptizabil. E al șaptelea, pe ziua de astăzi. (Se apropie de el, cu voce scăzută.) Ce n-aș da să vă știu în tabăra mea...

DRAGOMIR (reticent) : Tabără ?

MARIA-IOANA (amuzată) : Ce naiv !... Tabăra unei femei îngrijorate de cariera soțului ei...

DRAGOMIR : Să dăm, deci, cărțile pe față... MARIA-IOANA : Desigur, iubitel. Ca să înțelegi că ceea ce mă leagă de soțul meu e interesul. (Îl privește insistent.) Stai așa... Acum, apropie-te, hai ! (Ironie.) Nu te măninc. Și, acum, apleacă-te. Așa... Să-ți potrivesc șuvița asta de păr rebelă.

15

LUNGOCI (a apărut în ușă, tușește) : Phî ! Phî ! De-acuma, te-a văzut naiba, Dinulache dragă. Ți-a descoperit șuvița rebelă.

MARIA-IOANA (cu aplomb) : Liviu ! Fii cuviincios !

LUNGOCI (brutal) : Tu să taci ! (Lui Dragomir.) Uite-l cum s-a roșit ! Am prins cotoiul la borcanul cu dulceată. Și ce s-ar fi întâmplat, mă gîndesc, dacă întîrziam trei secunde ? Și doar te avertizasem. E drept, însă, că e greu să rezisti în fața unor coapse ca ale ei...

MARIA-IOANA : Iar tu ai băut prea mult. Vorbești ca un bătăran.

LUNGOCI (cu dispret) : Femeie... Las-o să boscorodească. (Lui Dragomir, artăgos.) Eu cu tine am ce am, Dinulache dragă. Ție ți-am încredințat eu tot ce am mai scump pe lume.

MARIA-IOANA (furie neputincioasă) : Da' taci odată, că...

LUNGOCI (o măsoară) : Ia mai slăbește-mă, madam. (Gest spre ușă.) Vezi că a sunat telefonul.

MARIA-IOANA (gîuită) : Ești un, un... (Iese repede, îndreptîndu-se spre terasă.)

16

LUNGOCI (vine cu pași apăsăți) : Și-acum, între noi doi, tinere.

DRAGOMIR (cu un sentiment al penibilului) : Tovarășe Lungoci, dar e o neînțelegere...

LUNGOCI (se oprește, vesel) : Vai, Dinule, dar ce-i tonul ăsta oficial ? Adineaoori,

mi-ai promis că-mi spui pe nume, și acum... Dă-o naibii, acum, că a plecat, să fim prieteni. Ce să ne stricăm noi din cauza unei fufe ? (Îi întinde mîna.)

DRAGOMIR (descumpănit) : Îmi pare rău că doamna s-a supărat... Pare o fire sensibilă.

LUNGOCI : Fraza asta am spus-o și eu cînd am văzut-o înțuia oară. Acum, după ce am divorțat și am luat-o de nevastă, trebuie s-o corectez, adăugînd : sensibilă la anumite funcții administrative. Ce mai, ești rivalul meu !

DRAGOMIR (contrariat) : Eu ?

LUNGOCI : Da, iubitel. Avem aceeași funcție, dar tu ești mai tînăr... (Confidențial.) Și, zi-i așa, îți place...

DRAGOMIR (stînjnit) : Abia am cunoscut-o.

LUNGOCI (persiflîndu-l) : Abia am cunoscut-o... (Dîndu-i un pumn amical în umăr.) Ascultă-mă : e formidabilă. Numai să știi cum s-o iei. (Îl ia pe după umeri.) Hai, n-o mai fă pe pudicul. (Toarnă dintr-o sticlă în două pahare.) Hai, ia din apa asta de ploșnițe. Brudărsaft și pînă la fund. Așa. Cine o mai pomeni de trecut, să-i saie ochii. E bine, Dinule ?

DRAGOMIR (stîngaci) : E bine, Liviu!

LUNGOCI (încîntat) : Așa, mă, te dai pe brazdă. Noi, aici, să știi, sîntem oameni care tragem din greu, și de-aia avem inima deschisă. O scoatem în palmă. Asta e ! Poftim !... Pe cînd tu, Dinule, ai început să semeni cu Inochentie. Nu te supăra, e copil bun, mi-e prieten, dar n-are asta... Umor.

DRAGOMIR (intrigat) : Ce n-are ?

LUNGOCI : Umor. Așa îl știu, de douăzeci de ani. Să nu protestezi. E cum spun eu. Încăpăînat și, cînd o ia într-o direcție, tot așa o ține, oblu, ca un bulldozer, nu-i pasă de nimic. Iartă-mă că-l birfesc, dar o fac din dragoste. Știu că ai trecere pe lingă el și ai putea să-l influențezi în bine.

DRAGOMIR (rece) : Mă supraevaluați. Influența mea se reduce la lucruri de amănunt. Cît privește conduita fundamentală...

LUNGOCI : Vax. Acum, și tu, cu conduita fundamentală... (Cu reproș amical.) Dă-o-ncolo ! Am devenit și noi mai complecși, mai pezevenchioși... Putem să bem, slavă domnului, și un pahar de vin. Să tragem clopotele unei femei măritate, ce dracu' !... (Cîinoș, complet schimbat.) Așa e !... Nu mă contrazice, Dinule, că te cîrpec !...

(Îl privește lung, izbucnind în ris.)

17

SORIN (aprinde o țigară) : Deranjez ? Țigara ieftină are fumul cam iute.

PROSAN : Economii ?

SORIN : În scop nobil... Am viciul muzicii.

Dau toți banii pe discuri. Fac rău ?

PROSAN : Nu, Sorine. (Pauză.) Te tot privesc și caut să mă obișnuiesc cu tine, cum ești acum. Constat diferența, față de trecut, și asta mă șochează. Văd timpul care s-a scurs... Cu Rodica e altceva. A crescut pe neobservate, sub ochii mei. Ți-o mai amintești ?...

SORIN : Vag de tot... Dar aș vrea s-o revăd. Ce face ?

PROSAN : Construcții de mașini. E o fată înțeleaptă, curajoasă... A suportat decesul neașteptat al mamei ei cu multă înțelegere. Sintem prieteni. Zilnic vorbim, cel puțin o dată, la telefon... Tu ce faci ? O mai vezi pe maică-ta ?

SORIN : Mama s-a recăsătorit și a plecat departe. O văd rar, în vacanțe. Ea m-ar ține la ea, fiindcă și actualul ei soț mă simpatizează, dar, ca să fiu sincer, am un caracter slab, prefer bunătatea. Am nevoie de banii tatei, pentru discuri. Fac rău ? (Pauză.) Șă știți că mama ține mult la dumneavoastră. Își amintește cu drag de dumneavoastră, vă vorbește de bine...

PROSAN (amuzat) : Mi-o spuî ca și cum ar fi un mare eveniment.

SORIN : Ca să fiu sincer, într-un fel, așa și este. Cîțiva de pe aici, pe care îi cunosc eu, nu vă prea iubesc. În special, doamna Coravu... Nu scapă un prilej ca să vă descrie în cele mai negre culori. Și trebuie să aveți în vedere că doamna Coravu vorbește în fiecare zi cu cel puțin douăzeci de inși.

PROSAN : Da' tu ce crezi, Sorine ?

SORIN : Mie, doamna Coravu mi-e antipatică, mai ales de cînd tata mi-l dă mereu drept pildă de urmat pe răposatul ei soț. Avocatul. Marele Tehaș Coravu. Pe mine nu mă interesează avocatura. Mie nu-mi place vorbăria, retorică...

PROSAN : Și cu taică-tu cum te împaci ? Văd că te ține din scurt...

SORIN : Numai în privința avocaturii. În rest, mă lasă de capul meu.

PROSAN : Chiar așa ?...

SORIN : Se mai supără el pe hainele mele, pe barbă... Dar îi trece. Cred că se simte vinovat față de mine. Poate, din pricina mamei... Și-apoi, vrea să pară un om evoluat, cu păreri largi și, mai ales, tînr. Uneori, îmi face impresia că regretă ceva. Fiindcă are o vorbă : „o să-ți pară rău cîndva, Sorine !“... (Cu insistență.) Dumneavoastră nu regretați nimic ?

PROSAN : Vrei un răspuns ? Nu știu... Dar, dacă aș mai fi tînr o dată, cred că aș trăi așa cum am trăit...

SORIN (cu ezitare) : Și... greșelile ?

PROSAN : Ce greșeli ? Spune...

SORIN : Cazul Coravu, de pildă.

PROSAN : Ce știi tu despre cazul Coravu ?

SORIN (cu multă siguranță) : Poate, mai multe decît vă închipuiți dumneavoastră. De pildă, faptul că dumneavoastră ați condus ședința aceea în care...

PROSAN : De ce te-ai oprit ? Da, eu am condus ședința aceea, și mie îmi revine răspunderea principală...

SORIN (circumspect) : Să vedem. Era o ședință în care se discutau niște cazuri de huliganism. În oraș era atunci tot felul de lume. Mircea Coravu, care era un inginer model, nu era anifestecat. Se pare — și aici nu mai sînt sigur, fiindcă am auzit altele versiuni — implicarea lui s-a produs în urma cuvîntului cuiva, care i-a pomenit numele, „fiindcă serie poezii evazioniste, obiectiv dușmănoase“. Acel cineva avea meteahna de a vorbi la toate ședințele, cum face și astăzi, regretînd, probabil, că nu s-a făcut avocat. Or, întîmplarea a făcut ca tocmai peste cîteva zile să fie arestat tot un Coravu, unchiu-su, în momentul cînd procesul verbal a ajuns la raion...

PROSAN (calm) : Aici nu mai sînt de acord. Nu „întîmplarea a făcut“. Ci bătrînul Coravu, unchiu-su, redactase un protest anti-guvernamental, pe care vroia să-l treacă în Occident. Pe atunci, în anii aceia, cînd prin munți operau bande și se trăgeau focuri de armă, orice gest de acest fel putea avea foarte grave consecințe. Bătrînul a săvîrșit un delict politic, pedepsit de lege, și era perfect conștient de acest lucru. Mircea Coravu, un tînr studios, retras între cărți, a fost, însă, nevinovat. Excluderea lui din organizație i-a afectat, într-o măsură, cariera. Dar, cu talentul lui puternic, a reușit să răzbească. Ba, în ultimii ani, tocmai nedreptatea suferită i-a creat o aureolă care i-a accelerat afirmarea...

SORIN (strîns) : Adică, a fost spre binele lui ?

PROSAN : N-am spus asta. E foarte rău că s-a întîmplat așa... Dar, mă întreb și eu — dacă îmi dai voie : dacă a fost revoluție și lumea s-a clătinit din temelii și apoi s-a așezat din nou, cum să nu fie zguduit, într-un fel, fiecare din noi, în parte ? De pildă, eu, eu am fost cruțat ? Nu vorbesc de sancțiune, ci de descoperirea dureroasă a unui sentiment al greșelii, necunoscut mai înainte. Și, de aici, reproșurile de a fi acționat împotriva principiilor pe care le afirmam, nopți de veghe, dispariția, tocmai atunci, a cuiva foarte drag și senzația, rămasă în mine pînă astăzi, că n-am reușit să explic totul...

SORIN : Dar, dacă ați fi din nou tînr, v-ați relua viața întocmai... Sînt cuvintele dumneavoastră.

PROSAN : Nu „întocmai“. Ci în esență. N-aș precepui, adică, să-mi dau inima toată revoluției. N-aș ezita să fiu tînr... Înțelegi, Sorine ?... N-aș pregeta să înfrunt viața, loviturile ei posibile. Înțelegi ?... Fiindcă lupta asta nu poate fi ocolită nicînd.

SORIN : Și, totuși, eu... (Cu ezitare.) Aș vrea, dacă se poate, să aflu... Ce s-a întîmplat

cu tinărul acela zelos, bun de gură, care a ridicat, primul, problema lui Mircea Coravu ? A avut sentimentul părții lui de vină ? Asta este întrebarea.

18

Maria-Ioana, îmbrăcată într-o altă rochie, cu alt fel de pieptănătură, ceea ce îi dă un aer vaporos, intră, cu degajare, în living.

MARIA-IOANA (*se oprește în loc ; lui Prosan*) : Îmi reproșam că v-am neglijat. (*Își dă seama că e în contratiimp.*) Dar văd că discutați...

SORIN (*se ridică în picioare*) : Tema e veșnică : tinerețea, dragă Ioana. Avem timp și altă dată... (*la revista.*) Mă evaporiez, ca să-mi continuu lectura. (*Lui Prosan.*) Sper că nu v-am supărat prea tare...

PROSAN : Exact cât trebuie. Ai simțul măsurii.

SORIN : O, de-ar afla și tata. (*Iese, în direcția terasei.*)

19

PROSAN (*abia acum își dă seama de schimbarea Mariei-Ioana, spune, însă, altceva*) : Ciudat. Întotdeauna e așa ?

MARIA-IOANA : În-pofida înfățișării, e excesiv de interiorizat. Nu suportă să fie subiect de discuție. Păcat că soțul meu nu-l înțelege...

PROSAN : Apropo, unde a dispărut ?

MARIA-IOANA : E în *tête-à-tête* cu inginerul Dragomir. Se pare că a făcut o pasiune subită. (*Cu exuberanță.*) Cum mă găsiți ? Vreau să fiu al patrulea, dacă se reconstituie formația mușchetarilor. Pe post de d'Artagnan... (*Prosan tace, posac. Maria-Ioana, cu sensibilitate.*) Iertați-mă, dacă... dacă... Știu că acest loc a fost deținut pe vremuri de o femeie, care... Mi s-a spus că era excepțională. Nu atât de frumoasă cât extrem de... interesantă, o Ioană d'Arc cu ochi de Giocondă, melancolici. Și care a lăsat în oraș o seamă de legende. Vorbiți-mi despre ea, dacă nu vă incomodează. Cum a fost, în comparație cu mine... (*Prosan o privește lung, închis într-o mușenie dură. Ca să-l cîștige.*) Vă înțeleg... A fost o femeie imposibil de înlocuit, unică... Ce n-aș da să-i pot semăna cât de cât, măcar prin contrast. Uneori, mă pomenesc chiar geloasă, fiindcă surprind, în discuțiile cu soțul meu, frânturi care mărturisesc o admirabilă neștirbită pentru cineva, care, foarte ciudat, îi sea-

mână. (*Slabă, rugătoare.*) Spuneți-mi, dați-mi un sfat. Ce-ar trebui să fac, ca să mă apropiu, cât de cât...

PROSAN (*mai degajat, șovăind încă*) : Nimic. MARIA-IOANA (*sincer uimită*) : Nimic ?

PROSAN (*binevoitor*) : Da, nimic. Nici ea nu s-a străduit să fie unică, și totuși... (*Gînditor.*) Asta nu se învață.

MARIA-IOANA (*cu insistență*) : Dar eu, eu îi semăn, sau mă deosebesc ? Vă rog mult...

PROSAN (*o privește, descoperind-o*) : Vă deosebiți, dar într-un fel care vă aseamănă.

MARIA-IOANA : Cum asta ?

PROSAN : Și ea avea niște ochi tăcuți, deși era... nu era așa de... de vioaie ca dumneavoastră...

MARIA-IOANA (*se așază pe scaun*) : Mai vorbiți-mi, vă rog mult, de femeia asta...

20

Dormitorul Mariei-Ioana. Aceiași : Lungoci și Dragomir.

LUNGOCI (*trintit într-un fotoliu, cu o familiaritate „ca la Porțile Orientului”*) : Dinule, te pup, gata... (*Se caută prin buzunare.*) ...Mă, stai așa... să-ți dau tot, tot ce am. Mă, noi, aicea, în Retezată asta oropsită, avem o inimă mare. (*Îi întinde mina plină cu ceea ce a adunat.*) Ia, mă... tot, toți banii mei, buletinul, tot... Mă refuzi ? (*Printre dinți.*) Bine ! (*Bagă totul într-un buzunar.*) Atunci... (*Îl examinează.*) Nu-mi place cravata ta. Nu te prinde. E de prost-gust. Bate în maro și tu ai costumul bleumarin.

DRAGOMIR (*căutînd mărturia unei oglinzi*) : Maro ? Nu... E din cauza luminii.

LUNGOCI (*pus pe rele*) : Vax Albina ! E maro ! Nu te supără, dar ai ales-o prost.

DRAGOMIR (*jignit*) : Ba nu e deloc maro !

LUNGOCI (*cu arțag*) : Dacă am zis eu că e maro, atunci c' maro. Ori crezi că sînt băut ? (*Afectînd amabilitatea.*) Fii bun și scoate-o de la git.

DRAGOMIR (*contrariat*) : De ce ?

LUNGOCI (*persistent*) : Fiindcă te-am rugat eu frumos. Ori numai de puicuța mea ascultî ? (*Ride, în timp ce-și desface propria cravată.*) Acum, poftim, ia cravata mea. Iat-o ! E din import, franțuzească. Stai așa... (*Dezleagă cravata lui Dragomir, care, luat prin surprindere, nu se mai opune, și o înlocuiește cu cravata lui.*) Vezi că te asortează ? (*Își pune la git cravata lui Dragomir. Cu dispreț.*) Pe mine mă prinde orice. Chiar și o culoare dintr-asta, timpită ! (*Ride, poznaș.*) Dinulache, într-un ceas bun ! De-acum, bărbăția lui Liviu Lungoci a intrat în măruntaiele tale...

DRAGOMIR (*ca s-o dea pe glumă*) : Asta e ca în povestea cu scalpurile...

LUNGOCI (*printre dinți*): Ai răbdare, puinle. Îneă n-am ajuns acolo. (*Sumbru.*) Știi ce pătesc, la noi, ăia de-i prindem în brațele nevestei? (*Se scoală în picioare.*) Femeii nu-i facem nimic, dar pe ei... îi jugănim! (*Brusc, amuzat.*) Nu. Nu te speria. Glumesc. Tu ești prietenul meu și pe tine am să te pun să cinți. Așa cum îmi place mie. (*Îl ia pe Dragomir de mână, silindu-l să facă pași de strbă.*) Trala, hop-ș-așa. Trala-hop-și-așa... Pe Stroiescu afară nu-l vom da! (*Aparte, lui Dragomir, în șoaptă.*) Odată l-am altoit pe unul de l-am lăsat în nesimțire! (*Amenințător.*) Hai cu tata. Cintă, trala, trala...

DRAGOMIR (*la capătul răbdării, încearcă să se smulgă, cu ochi scinteietori*): Tovarășe Lungoci! Lasă-mă!... (*Calm.*) Îți spun cu frumosul.

LUNGOCI (*gata să-l lovească*): E-te-te! Ai și glas...

21

Soneria. Maria-Ioana, care se află în living, merge în vestibul și deschide ușa. Intră Ileana Staicu, femeie uscată și palidă, îmbrăcată într-un pardesiu gri, cu broboadă neagră.

MARIA-IOANA (*impacientată*): Un moment... (*Esită.*) Așteptați. (*Traversează scena până în dormitor. Lui Lungoci.*) Liviu!

LUNGOCI (*avînd brațul încheștat de mîna lui Dragomir, cu respirația grea*): Lasă-mă!

MARIA-IOANA (*insistînd*): E Ileana! A venit Ileana!

LUNGOCI (*galben, suferind de durerea strînsorii*): Lasă-mă! Lasă-mă, patachina dracului.

(*Maria-Ioana, impacientată de prezența vizitatoarei, se întoarce grăbită în vestibul.*)

DRAGOMIR (*slăbind strînsoarea*): Ți-am spus, te-am rugat, Liviuțache, dar...

LUNGOCI (*își retrace mîna, slăbit, nerealiizînd încă o explicație*): Ce mi-ai făcut? (*Își pipăie brațul.*)

DRAGOMIR: Ai avut noroc, dacă se întîmpla asta acum doi ani de zile, îți crăpam osul. Mi-am pierdut antrenamentul.

LUNGOCI (*lucid, trezînd din beție*): Mă, Dinu-lache, mă, de unde menghina asta?...

DRAGOMIR (*revizuiindu-și ținuta*): Judo. Am fost campion universitar. Dar, vă rog, să rămîie între noi. Nu prin asta (*arată mîna*) aș vrea să mă afirm eu aici.

(*Sorin apare în ușa dormitorului.*)

SORIN: Tată, ești așteptat în vestibul...

LUNGOCI (*dîndu-și seama, impacientat*): Vai de mine!... (*Merge grăbit pînă în vestibul.*)

(*Sorin și Dragomir trec în living.*)

În vestibul. Maria-Ioana și Ileana Staicu. Intră Lungoci.

LUNGOCI (*cu bunăvoință*): Bună seara. Ileană. Ce s-a întîmplat? (*Maria-Ioana trece în living. Ileana Staicu vrea s-o urmeze. Lungoci îi aține calea.*) Încotro?

ILEANA STAICU (*insistă*): Dă-mi drumul!...

Vreau să vorbesc cu directorul.

LUNGOCI: Ai înnebunit? Nu-i nici un director la mine.

ILEANA STAICU: L-am văzut pe fereastră. În fața casei e o mașină mare, neagră.

LUNGOCI (*limpede, calm*): Ascultă, Ileană: în felul ăsta n-ai să obții nimic. Spune-mi mie... Ce s-a întîmplat?

ILEANA STAICU (*reluînd o chestiune care o obsedează*): Eu sînt văduva lui Ioachim Staicu, tovarășe Lungoci. El a muncit pentru orașul acesta, să-l ridice, să dea oțel... Și-atunci, de ce să fiu scoasă din locuința mea (*se aprinde*) de o scorpie, de o ciocoaică...

LUNGOCI (*potolit*): Stai binișor, Ileană. Nu așa... Eu, cum știi prea bine, am făcut totul, dar e hotărîre judecătorească, înțelegi? Te pui contra legii, tocmai dumneata, văduva lui Ioachim Staicu?

ILEANA STAICU (*amar*): Eu, contra legii?

LUNGOCI (*cu duhul blîndeții*): Vezi! Fă bine și acceptă unde ți s-a dat. Și mă fac eu forte — uite, îți promit solemn, pe memoria lui Ioachim — că, îndată ce se ivește o ocazie... (*O dirijează, cu mișcări discrete, dar sigure, spre ieșire.*) Și, mai treci pe la noi. Dar la timp potrivit. Și, fără nervi... Că și eu am destui, pentru că toți trag de mine. Dar nu-i nimic, mai treci... La revedere!

(*Ileana Staicu iese. Lungoci deschide larg ușa și răsufală ușurat. Aude, în liniștea nopții, pași care se apropie. Încordat, își așinteste privirea în întuneric.*)

23

Apare doamna Coravu, îmbrăcată ca în scena precedentă, dar vădit enervată. E însoțită de Irina, nora ei, o ființă insignifiantă, cu fața palidă și plînsă, și care, dealtfel, în tot timpul vizitei, nu va scoate nici o vorbă.

LUNGOCI (*șurprins și deloc bucuros*): Dumneavoastră, la ora asta!

(*Se dă deoparte, silit mai mult de atitudinea hotărîtă a doamnei Coravu.*)

DOAMNA CORAVU : Ce te miri, domnule Lungoci ? E timpul vizitelor nocturne. Doar abia te-ai părăsit o vizitatoare. Noroc că veneam din întuneric și nu m-am văzut, că altfel m-ar fi luat în primire smintita, cătreca aia.

LUNGOCI (*depășit*) : Dar ce este ? Ce s-a întâmplat, doamnă Coravu ?

DOAMNA CORAVU (*pe un ton ce nu admite replică*) : Am venit amîndouă să vorbim cu domnul Prosan. Știu că mai e la dumneata.

LUNGOCI (*năucit*) : Cum, dumneavoastră vreți... cu... ?

DOAMNA CORAVU (*la capătul răbdării*) : Nu se mai poate, domnule Lungoci. Stelu a avut o criză. Mi-e teamă că-și face seama. Cu ce a greșit ? Unde e dreptatea ? Uite, Irina e distrusă. De aceea, vrem să...

LUNGOCI (*se așază în fața ei, presimțind un dezastru*) : Dar dumneavoastră sînteți o doamnă... Cum așa ? !

DOAMNA CORAVU (*cu toată forța personalității ei*) : Află, domnule Lungoci, că mie nu-mi stă în caracter să mă rog. S-a întâmplat în familia noastră un caz grav... Savantul Mircea Coravu se află cu o misiune importantă în străinătate. Și eu, domnule Lungoci, în caz de ceva, nu mai răspund de consecințe ! Dă-mi voie ! (*Lungoci, docil, nu mai opune nici un fel de rezistență. Doamna Coravu l-a depășit.*) Domnul Prosan e în living ? (*Poruncitor.*) Haidem, Irino !...

24

Doamna Coravu trece, fără zovăire, în living, ținînd-o de braț pe Irina. Lungoci le urmează, oprindu-se în pragul ușii.

DOAMNA CORAVU (*vine în fața lui Prosan*) : Domnul Inochentie Prosan ?

PROSAN (*surprins*) : Da, doamnă... (*se ridică în picioare, ezitînd*) Coravu...

DOAMNA CORAVU : Ne cunoaștem din vechi. (*Cercetîndu-l.*) Dumneata, nu prea te-ai schimbat. Te-am recunoscut din prima clipă... Ea este Irina, sora inginerului Stelu Stroiescu, soția savantului Mircea Coravu.

PROSAN (*reținut*) : Îmi pare bine. Cu ce vă pot fi de folos ?

DOAMNA CORAVU : Vrem să vă spunem doar cîteva cuvinte, însă, între patru ochi. (*Se uită insistent la Maria-Ioana și la Sorin.*) E foarte important și urgent. De aceea v-am înoportunitat la ora asta. (*La un semn discret al lui Lungoci, Sorin și Maria-Ioana se ridică, uimiți, nedumeriți, și-l urmează în direcția terasei.*)

25

PROSAN (*amabil*) : Luați loc, doamnă... DOAMNA CORAVU : Mulțumesc. (*Rămîne în picioare.*) N-am venit să conversăm. Ci să rezolvăm urgent o chestiune ce poate deveni gravă.

PROSAN (*cu solicitudine*) : Vă ascult...

DOAMNA CORAVU (*diplomată*) : Îmi place acest ton, domnule Prosan... (*Urmînd un plan retoric premeditat.*) Femeia asta palidă și plînsă este Irina, sora inginerului Stelu Stroiescu și soția savantului Mircea Coravu, plecat acum cu o importanță misiune în străinătate, și... (*Așteaptă reacția celuilalt.*)

PROSAN (*alb*) : Vă ascult, doamnă...

DOAMNA CORAVU (*cu gravitate*) : S-a petrecut la noi în familie o adevărată tragedie. Stelu, inginerul Stroiescu, a avut un șoc nervos. Mi-e teamă să nu recurgă la un gest necugetat. Soră-să, Irina, e disperată... Trebuie să facem ceva pentru omul acesta.

PROSAN : Îmi pare, sincer, și mie rău (*cu grijă pentru formulare*) de starea actuală a inginerului Stroiescu, cîndva, un tînăr de marc viitor.

DOAMNA CORAVU : Deci, simplu : ne-am servit de el cît a fost bun și, la cea mai mică defecțiune, gata, la fier vechi cu el ! Unde e echitatea ?

PROSAN : Nu la fier vechi, ci la secția fier vechi, doamnă. Muncesc acolo sute de oameni. E un loc foarte important.

DOAMNA CORAVU (*urmîndu-și planul retoric*) : Da ? Și ?... Importantă e latura morală. Ingerul Stelu Stroiescu, cunoscut și apreciat în orașul nostru de ani și ani de zile, a fost lovit, degradat. Faptul acesta nu poate să facă o bună impresie. Credeți-mă, vorbesc acum în interesul dumneavoastră... Mai ales că Mircea Coravu, cumnatul lui, e acum un savant de renume mondial.

PROSAN : Poate n-o să vă vină să credeți, dar faptul acesta mă bucură în mod sincer.

DOAMNA CORAVU : Atunci, vă rog s-o dovedăți. Arătați-vă clementa, grija, înțelegerea pentru destinul unui om.

PROSAN : Îi înțeleg perfect, doamnă. Cîndva, și eu însumi am fost retrogradat.

DOAMNA CORAVU (*strîns*) : Vă revanșați, deci...

PROSAN : Am prevăzut și obiecția asta. Și, totuși, am acționat. Dintr-un comandament superior. (*Rece, oficial.*) Dealtfel, e hotărîrea unui for colectiv, căruia și eu trebuie să mă supun.

DOAMNA CORAVU (*relansează atacul*) : Ce ușor v-ați liniștit conștiința... (*O arată pe Irina ; argument retoric.*) Dar puneți-vă în situația acestei femei disperate !... (*A-*

runcă atual cel mare.) Și disperarea este un sfătuitor necugetat!... Lovită, distrusă de starea mizerabilă a fratelui ei, tocmai i-a scris o scrisoare soțului ei, savantul Mircea Coravu, care se află în străinătate. Eu am deconșiat-o, în speranța că se mai poate face ceva... *(Se întrerupe, așteptând o intervenție.)* ...Și-atunci? *(Cu amară împăcare.)* Domnule Proșan, eu nu mai răspund de consecințe. Imaginați-vă starea psihică a cuiva, aflat departe, și care primește de la soția lui o astfel de știre alarmantă.

PROȘAN *(fără să cedeze presiunii)*: Sînt sigur că această stare sufletească se bazează la el, ca și la dumneavoastră, dealtfel, pe un trainic atașament pentru patrie.

DOAMNA CORAVU: E o asigurare?

PROȘAN: Da, și, de asemenea, un act de încredere într-un om a cărui atitudine fundamentală nu poate fi pusă în cumpănă de un incident nedorit, dar explicabil cu argumente raționale — lucru pe care îl va face acolo, sînt sigur, și inginerul Mircea Coravu.

DOAMNA CORAVU *(înțepată)*: Fără îndoială, domnule... *(Își trage mânușile.)* V-am inoportunat mai mult decît îngăduia politețea. Plec, totuși, cu strîngere de inimă și cu îngrijorare. Ca orice persoană care a făcut un avans neonorat. *(Cu subțext marcat.)* În ciuda timpului, nu v-ați schimbat prea mult, domnule Proșan. Ați rămas tot încă tinăr. *(Se îndreaptă spre vestibul.)* Mulțumesc, nu mă conduceți. Transmițeti salutări doamnei și domnului Lungoci.

PROȘAN *(se înclină, distant)*: Respectele mele, stimată doamnă.

26

Lungoci, agitat, trece repede dinspre terasa în vestibul, vrînd să le ajungă din urmă pe vizitatoare. Deschide ușa de la intrare, dar, brusc, își schimbă intenția și revine în living, unde îl găsește pe Proșan, așezat calm în scaunul mare, de stejar.

LUNGOCI *(răscolit)*: Proșane, ce-ai făcut?

PROȘAN: Știi?

LUNGOCI: Ați vorbit tare.

PROȘAN: Și ce-ai fi vrut să fac? Să propun reintegrarea lui Stelu Stroiescu? Pe ce considerente? Și, mai ales: după ce criterii?

LUNGOCI *(exasperat)*: Criterii! Considerente!... Iar vorbe mari. Aici avem o situație concretă. Stelu Stroiescu e un om cu relații în Combinat, are influență în anumite cercuri din Retezata. Să știi că o să avem mari supărări.

PROȘAN: Știu. Le-am avut în cumpănă pe toate. Relațiile lui Stroiescu, poziția mea în cazul Coravu, denaturările posibile. Și, de partea cealaltă a cumpenei: oțelul. Și

oțelul a presupănit, nu fiindecă e mai greu, ca materie. Ci fiindcă are în el voînța, probitatea, conștiința, gîndurile noastre cele mai curate. *(Aspru.)* Vorbe mari?... Poftim și argumentul concret: cu Stelu Stroiescu, așa cum este el acum, noi nu putem realiza misiunea cea mai importantă la ordinea zilei: oțelurile speciale. Și tu o știi foarte bine.

LUNGOCI: Știu... Știu... Dar mai știi, în plus, ca rețezăteam, cine e doamna Coravu, ce putere a dobîndit. Mîine va umple tot orașul și, din nevestă în nevestă, vorbele o să ajungă unde nici tu nu poți pătrunde... Afacerea aceea veche, care se uitase, va fi din nou răscolită. Și eu... și tu... vom fi zugrăviți în cele mai negre culori. Are o limbă de viperă. *(Cu ciudă.)* Și cît m-am căznit eu ca să se uite totul!

PROȘAN: Și, dacă se uită, fapta a încetat să existe? Există. N-o mai poți schimba.

LUNGOCI: Stai... Că asta n-am mai înțeles-o.

PROȘAN: Esențialul este nu să uiți, ci să înțelegi. S-o ispășești. În chinul propriei conștiințe. De cîte ori vrei să plătești aceeași greșală? Și în acest caz, vezi, trebuie să fie o echitate.

LUNGOCI: Lumea... Lumea ce știe, prin cîte ai trecut, în ce fel ai plătit... de suferințele tale...

PROȘAN: Știe partidul. Știu eu, știți voi, prietenii mei... Mi-e de-ajuns. Eu acționez cum îmi dictează conștiința, iar conștiința mea aparține revoluției. Iar lumea... Dragomir are o vorbă, citită pe undeva, dar care îmi place: „...Ci lasă-i să vorbească, fii tare ca un turn ce nu se clatină precum îl bate vîntul“...

LUNGOCI *(interzis)*: Inochentiule, cum? *(O fi dat în mintea copiilor?)* ...Nu te mai recunosc! În situația asta, tu-mi reciti poezii? Dar tu nu înțelegi că toată cariera ta e în joc? Stroiescu, da, e o căzătură, însă ar fi trebuit să-l păstrăm, un timp, așa, de formă. Vrei să ne meargă buhul că ne jucăm, ca pe vremuri, cu destinele oamenilor?

PROȘAN *(dur)*: Ascultă, Liviule, tu de partea cui ești?

LUNGOCI: Nu înțeleg...

PROȘAN: Cine numește oamenii în posturi, la Combinat? Noi, organele politice și de stat, sau doamna Coravu? Și ce rațiuni prevalează? Cele de ordin politic și profesional, sau nu știi ce fel de combinații obscure?

LUNGOCI: Iar ai tras o linie și-i împarți pe oameni în două... Ca pe jumătate din ei să-i mătură la fier vechi. Și mai spui că ai suferit, că ai înțeles...

PROȘAN: Dar lași există? Bicisnici există? Carieriști?... Îți aduci aminte ce ne învîta Glăvan-bătrînul, cînd ne-a pus joarda în mîna? „Tare și fără frică, băieți, că oțelul nu rabdă pe ai bicisnici!“ Ce? Și el trăgea o linie? Nu, Liviule, linia asta a tras-o oțelul, de cînd e oțel!

LUNGOCI (il ingină) : „Tare și fără frică !”... „Tare și fără frică !”... Îmi aduc aminte. Îmi aduc foarte bine aminte... (*E emoționat. Își face un sprit și-l dă peste cap. Rămîne cu paharul în mînă, sîngherit.*) Iartă-mă ! Să-ți fac și ție. La amîndoi. Să bem și noi, în seara asta, un sprit, împreună. Vîno mai aproape, mă... (*Îl ia de după gît.*) Mă, pezevenchiule, mă... Îmi ești drag ca un frate. Vîno să te pup. Maria-loana, eh... (*Dă din mînă, a lehamite.*) Ție am să-ți spun totul. Fiîndcă ai zis că ai suferit. Așa ai spus ? Nu ? Ai spus ! Nu mai poți nega. Dar, oare, asta a fost suferință, în comparație cu ceea ce eu... Ani și ani de-a rîndul. Căci știi tu că atunci, da, atunci, cînd țipam : „tare și fără frică”... și-i îndemnam pe alții : „veniți după mine, tare și fără frică”... tatăl meu, tatăl meu bun, că am avut și eu un tată, tatăl meu. Gheorghe Lungoci, gospodar cu frica lui Dumnezeu, devenise un prăpădit, un bicicnic, ce mai !... ca și un mort ? ! Și asta, din cauza mea. Ai știut tu asta (*cu dragoste*) mă, pezevenchiule, mă ?... (*Vrea să-l ia din nou de după gît.*)

PROSAN (se eschivează cu decență) : Să-ți spun drept, ceva, ceva am auzit... Și starea aceea de... am aflat, i se trăgea dintr-o boală mai veche, netratată la timp.

LUNGOCI : Dar că a fost persecutat pe nedrept, făcut, cum se spunea pe atunci, un chibbur, un dușman al poporului muncitor, știai ?

PROSAN (simplu) : Da. Ți-am văzut dosarul. Era firesc. Dar, cum tu, atunci, te arătai devotat, un om de-al nostru, n-am dat urmare, ci, dimpotrivă, ai fost promovat.

LUNGOCI : Om de-al vostru... Dar cu ce inimă ! Mereu umilit, rușinat... Și asta, abia acum am simțit-o, da, cînd se poate, în fine, respira. Dar, atunci, amețit de cîntece și chemări, mi-a fost rușine. Mi-a fost rușine de propriul meu tată. Fiîndcă era un burghez. Am fugit de-acasă. Și-am venit la Retezata, brigadier voluntar. Dă-i tot înaintea, tare și fără frică ! Și... (*se indușosează*) ...el, șaracul, de inimă rea. A avut un atac !... „Nu ! — mi-am spus eu — e burghez, se prefacă !” Nu i-am răspuns la scrisori... Și-acum stau și mă gîndesc la tot ce-a fost atunci, la anii aceia... Oare, ceea ce am trăit noi atunci, Prosane, a fost tinerețe, o tinerețe adevărată ?

PROSAN (retras) : Și dacă n-a fost tinerețe, atunci, ce-a fost ?

LUNGOCI : O pălălaie mare.. Paiele au ars și-au devenit cenușă. Vîntul a spulberat-o și a rămas o postață neagră...

PROSAN : Și, dîncolo de postața asta, de jur împrejur... deasupra ta... cînd privești înapoi, la anii aceia, nu mai vezi nimic ?...

LUNGOCI : De-un timp încoace, nu... Și nu sînt de acord cu tine că atunci am fost promovat. Dimpotrivă. Am fost persecutat. Din pricina tatei. Sînt o victimă. Un nedreptățit. Da, sînt o victimă. Și, în acest caz, am dreptul să-i întreb pe cîte unii : ce-ați făcut cu tinerețea mea, oameni buni ? (*Gest larg.*) Dar eu, totuși, țin la tine, mă, Inocentule, mă...

(*Încearcă să-l apuce pe după umeri. Prosan se eschivează.*)

27

Sonerie insistentă. Sorin trece repede în vestibul, venind dinspre terasă, și deschide ușa. Intră inginerul Tudora, îmbrăcat de lucru și — după un scurt dialog — se duce în living, urmat de Sorin.

TUDORA (profesional, sigur pe sine, către Prosan) : Tovarășe director, vă rog să mă scuzați. Am venit după tovarășul Dragomir. E urgent. (*Îl vede pe Dragomir, care a intrat în living, împreună cu Maria-loana.*) A căzut bolta la șapte !

DRAGOMIR (lui Prosan) : Permiteți, tovarășe Prosan ?

PROSAN (militărește) : Du-te !... (*După o pauză.*) Stai, că vin și eu ! (*Se ridică energic în picioare.*)

LUNGOCI (cu imputare) : Prosane ! Mă lași ? (*Se scoală de pe scaun.*) Vin și eu ! (*Dar, extenuat, se așază din nou.*) Inocențiule, și aveam atîtea să-ți spun...

PROSAN (preocupat de ceea ce-l așteaptă) : Altă dată, Liviule, altă dată...

(*Toți, cu excepția lui Lungoci, trec în vestibul.*)

MARIA-IOANA (după ce a ieșit Prosan, fără să-i pese că e auzită de Sorin) : Ai grijă. Dinule... de costum. Și... mai dă-mi un semn de viață !

(*Dragomir îi sărută mîna și pleacă, grăbit. Sorin, cu pași degajați, iese în noapte, lăsînd ușa deschisă.*)

28

În living, Lungoci, singur, apoi Maria-loana.

LUNGOCI (cu capul în mîini) : Altă dată, și-altă dată... (*Melodia cunoscutului cîntec trece într-un murmur interior.*) ...și, uite-așa, a trecut viața mea toată...

(*Maria-loana trece prin living, se oprește o clipă locului, îl privește cu insistență pe Lungoci, apoi iese către terasă, fără să fi fost observată.*)

SFÎRȘITUL PRIMEI PĂRȚI